

TÉMA: Pražské jaro 1968

PŘEDMĚT: dějepis – moderní poválečné dějiny

KLÍČOVÁ SLOVA: ekonomické reformy,
socialismus s lidskou tváří, pluralita, studenti,
Akční program, Dva tisíce slov

JMÉNO AUTORA: Mgr. Marcela Svejková

Otázky

1. *Jaké máte informace o událostech Pražského jara 1968?*
2. *Které osobnosti jsou s tímto rokem spojovány?*
3. *Kteří prezidenti se vystřídali v čele našeho státu v letech 1918–1968?*
4. *Kdo byl Leonid Brežněv a jakou roli sehrál v čsl. dějinách?*
5. *Znáte nějaký film z roku 1968?*

Obr. 1

Příčiny reformních pokusů

- počátek 60. let – vyhlášena pětiletka, ale špatně naplánovaná – ekonomická krize
- **ekonomická reforma** – cíl: omezit centrální plánování a dát prostor trhu (Ota Šik)
- důsledkem bylo omezení moci stalinistů, mnozí reformu nepřijali, navíc byla pomalá
- dochází k **názorovému rozdělení** uvnitř komunistické strany – komunisté pro- a protireformní

Změny

- **komunismus s lidskou tváří**
- *Proč se objevilo toto heslo?*
- náš stát nesměl vystoupit z východního bloku
- *Které další státy tvořily východní blok? Jakým jiným slovem se označovaly?*
- pokračují revize politických procesů a rehabilitace některých politických vězňů
- *Jak dlouho trvalo, než byli všichni postižení rehabilitováni?*

Cesty do zahraničí

- bylo snazší vycestovat na Západ – srovnávali situaci v socialistické a kapitalistické společnosti
- *Kde v té době byla vyšší míra demokracie a vyšší životní úroveň?*
- tyto zkušenosti zvyšují kritiku režimu u části politiků, ale hlavně mezi obyčejnými lidmi
- Slováci touží po vytvoření federace

Antonín Novotný

- čsl. prezidentem od r. 1957, zároveň byl i prvním tajemníkem ÚV KSČ
- protireformní komunista, byl proti slovenským snahám o federaci – nebyl zde oblíben, jeho sokem - A. Dubček
- špatné vztahy i s Brežněvem
- státní znak, který prosadil:
- *Srovnejte se současným znakem.*

Obr. 2

Sovětský svaz znepokojen

- od roku 1967 sílí kritika režimu
- pro SSSR jsme měli strategicky výhodnou polohu – Brežněv Novotnému nabídl, že na naše území umístí sov. vojenské jednotky
- Novotný to odmítl, jeho odpůrci využili jeho oslabení – poč. r. 1968 byl sesazen, vystřídal ho **A. Dubček** v roli tajemníka a **Ludvík Svoboda** v roli prezidenta

Obr. 3, Josef Smrkovský, Ludvík Svoboda

Obr. 4, A. Dubček, L. Svoboda, N. Ceaușescu

Nástup rychlých změn

- funkce opustili i Novotného příznivci
- do čela podniků a organizací se dostávají odborníci místo lidí politicky angažovaných
- **Oldřich Černík** – premiér
- **Josef Smrkovský** – předseda Národního shromáždění

Komunistická strana a mládež

- big beat, Olympic
- Beatles
- Semafor
- Karel Kryl
- čaje – zábavy, nekonformní oblékání, toužili cestovat, chtěli být svobodní
- studentské spolky a fakultní časopisy, obnoveny majálesy (1965 – králem vyhlášen Ginsberg)

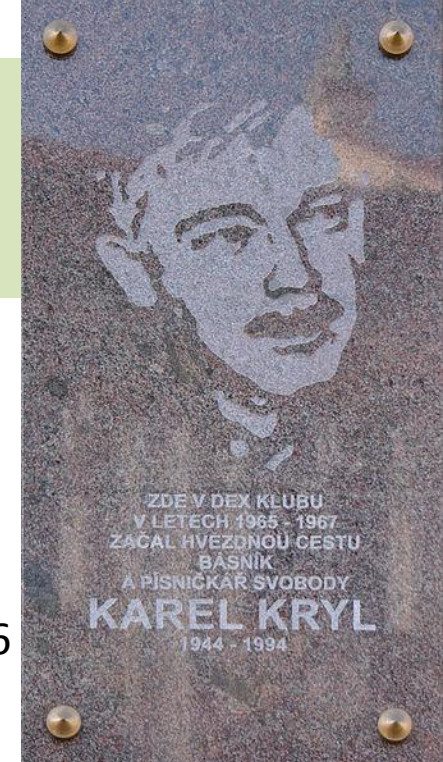
Obr. 5

„Chceme světlo!“

- **31. 10. 1967**
- demonstrativní průvod studentů ze strahovských kolejí
- pochodovali s rozsvícenými svíčkami
- **policejní zákrok** (nejtvrdší zásah proti mladým) – vlna studentských nepokojů se šíří mimo Prahu

Obr. 6

Probuzení církví

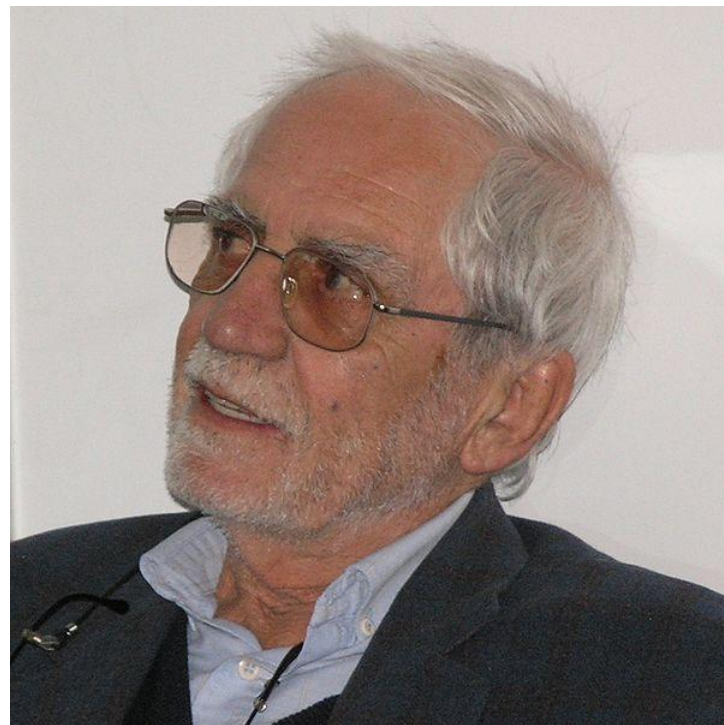
- mnoho lidí se obrací k Bohu –
i demonstrativně (provokací je i přívěšek ve tvaru křížku)
- pokrokoví faráři – proreformní – mají odezvu mezi mladými lidmi

A handwritten signature in dark ink, reading "Václav Radv". The script is cursive and somewhat stylized, with the first part of the name being more legible than the second.

Obr. 7

Pluralita politického systému

- KAN – Klub angažovaných nestraníků
- K 231 – Klub obětí odsouzených na základě zákona 231/48 Sb. na ochranu republiky
- působnost armády a státní bezpečnosti dočasně omezena
- Jiří Stránský – spisovatel, člen KAN, Zdivočelá země

Obr. 8

Akční program KSČ

- schválen v dubnu 1968
- POUHÁ TEORIE, K JEJÍMU NAPLNĚNÍ UŽ NEDOŠLO
- *je nutno překonat společenskou krizi vyvolanou nedůsledným a zdlouhavým odstraňováním chyb a metod 50. let*
- *je třeba zamezit možnosti návratu ke starým metodám a mocenské libovůli*
- *výběr do funkcí musí být založen na zohlednění vzdělání, kvalifikace a schopností a je třeba odstranit kádrové stropy pro ty, kteří nejsou členy strany*

Akční program KSČ

- *podniky musí mít možnost svobodného rozhodování*
- *je třeba omezit ekonomické ochrannářství, při kterém prosperující podnik dotuje ten prodělečný*
- *je nutno zabezpečit plnou svobodu vědeckého bádání, rozvoj věd, vzdělanosti a kultury, výzkum však nesmí být podřizován vnějším zásahům, vědecké diskuse, vědecká díla, časopisy aj. nemohou podléhat cenzuře*

Akční program KSČ

- *školství se už nesmí podceňovat a musí dostávat větší díl ze společenských zdrojů na rozvoj...*
- *v zahraniční politice se budou dodržovat spojenecké svazky a posilovat přátelství se SSSR a jeho satelity, vztah s východním blokem má být založen na spojení, ne na podřízenosti*
- *ČSSR se stane federací*

Naplnění programu

- nedošlo k němu
- neuskutečnil se ani mimořádný sjezd KSČ (svolán na září 1968)
- obavy z vývoje u nás mají: SSSR, NDR, PLR – sílí jejich hrozby (již od března 1968)

Ludvík Vaculík, Dva tisíce slov

- výzva k občanům, ať nedopustí návrat k předchozím poměrům – poprask – vedení KSČ dostává dopisy (SSSR, NDR, Maď., Pol., Bul.), ať okamžitě zajistí pořádek
- dokument podepisuje řada významných osobností, ale i dělníci a zemědělci
- většina obyvatel Československa si uvědomovala vážnost situace, ale málokdo tušil, co nás v srpnu a po srpnu čeká

L. Vaculík

Obr. 9

Obrázky

- Obr. 1: ULRICH KOHLS. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na WWW:
<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leonid Bre%C5%BEen%C4%9Bv \(Bundesarchiv\).jpg?uselang=cs](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leonid_Bre%C5%BEen%C4%9Bv_(Bundesarchiv).jpg?uselang=cs)>
- Obr. 2: PavelD. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na WWW:
<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Czechoslovakia COA 1961-1989.svg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Czechoslovakia_COA_1961-1989.svg)>
- Obr. 3: Stanislav Tereba. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na WWW:
<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:83053_9416 Smrkovsky a Svoboda_68.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:83053_9416_Smrkovsky_a_Svoboda_68.jpg)>
- Obr. 4: Andrei Stroe.[cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na www:
<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:IICCR G539 Ceausescu Dubcek Svoboda.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:IICCR_G539_Ceausescu_Dubcek_Svoboda.jpg)>
- Obr. 5: Michal Mañas. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na WWW:
<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel Kryl memorial plaque.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel_Kryl_memorial_plaque.jpg)>
- Obr. 6: NirvallicA Juan. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Public domain na WWW:
<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:BEATLES MANZANA.PNG?uselang=cs](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:BEATLES_MANZANA.PNG?uselang=cs)>
- Obr. 7: Kacir. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Public domain na WWW:
<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vaclav Maly signature.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vaclav_Maly_signature.jpg)>

Obrázky

Obr. 8: Matěj Bařha. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Creative Commons na WWW:

<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sv%C4%9Bt_knihy_2009 -
Ji%C5%99%C3%AD_Str%C3%A1nsk%C3%BD.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sv%C4%9Bt_knihy_2009_-_Ji%C5%99%C3%AD_Str%C3%A1nsk%C3%BD.jpg)>

Obr. 9: Vitjan. [cit. 2012-09-15]. Dostupné pod licencí Public domain na WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Foto_Ludvik_Vaculik.jpg>